

УДК 347.232.6

Грошко Б. Б.

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Західноукраїнський національний університет*

Право власності на землю — фундамент побудови правової держави

Право власності на землю є однією з ключових складових системи прав людини і громадянина, що визначає не лише економічну основу суспільства, а й забезпечує реалізацію засад правової держави. У демократичному суспільстві воно набуває особливого значення як інструмент соціальної справедливості, розвитку ринкових відносин та гарантії особистої свободи. Земля, як особливий об'єкт правового регулювання, відіграє центральну роль у цьому процесі. Автори Костяшкін І.О. та Луцюк О.В. зазначають, що земля є не лише об'єктом права власності, а й ключовим фактором сталого розвитку держави» [1].

Актуальність дослідження інституту права власності на землю зумовлена необхідністю глибшого осмислення його значення для утвердження принципу верховенства права, формування ефективного механізму захисту прав громадян та досягнення сталого економічного розвитку. В умовах постійних реформ у сфері земельних відносин в Україні, а також відкриття ринку сільськогосподарських земель, забезпечення реального та дієвого права власності на землю набуває стратегічної ваги для всієї правової системи держави.

Питання доступу до землі, захисту прав власників, забезпечення прозорості кадастрового обліку та реєстрації, збереження екологічного балансу потребують комплексного правового аналізу й ефективного нормативного врегулювання. Водночас залучення міжнародного досвіду та врахування практики країн із розвиненими правовими системами дозволяють адаптувати національне земельне законодавство до європейських стандартів.

Розгляд права власності на землю як фундаменту правової держави є не лише теоретичним, а й практичним завданням сучасного українського суспільства, яке прагне до правової стабільності, економічного зростання та гарантування прав людини.

Право власності на землю — це закріплена законом можливість особи володіти, користуватися і розпоряджатися земельною ділянкою на власний розсуд у межах, установлених законодавством [2]. Цей правовий інститут має глибоке історичне коріння та зазнав значної еволюції залежно від соціально-економічних умов розвитку суспільства.

У класичному розумінні право власності включає три складові: володіння, користування та розпорядження. У земельних правовідносинах ці повноваження набувають додаткових особливостей, обумовлених цільовим призначенням земель, екологічними обмеженнями та вимогами до їх раціонального використання [3].

Правова держава базується на верховенстві права, повазі до прав і свобод людини, розподілі владних повноважень та ефективному механізмі захисту прав. Право власності, зокрема на землю, є основоположним елементом цих засад.

Забезпечення гарантованого права на землю сприяє:

- формуванню незалежного середнього класу як основи громадянського суспільства;
- розвитку економіки через ефективне використання земельних ресурсів;
- забезпеченню екологічної безпеки та сталого розвитку;
- зменшенню рівня корупції у сфері земельних відносин завдяки прозорості власницьких прав.

Тому варто зазначити, що право власності на землю є не лише економічною, а й політичною категорією, що відображає баланс інтересів між державою, громадянами та бізнесом.

Право власності на землю виступає показником рівня правової культури суспільства. Його наявність і реалізація засвідчують правову свідомість як окремої особи, так і соціуму загалом. Висока правова культура сприяє дбайливому ставленню до землі, її ефективному використанню та збереженню. У свою чергу, держава має створити належні умови для правової освіти громадян, запровадити дієві механізми захисту земельних прав та забезпечити стабільність правового режиму власності.

Таким чином, право власності на землю є не лише юридичним конструктом, а й соціальним індикатором, який демонструє рівень демократії, ефективність інститутів державної влади та здатність держави гарантувати реалізацію конституційних прав.

Попри певні позитивні зрушення, в Україні все ще наявні численні проблеми у сфері реалізації права власності на землю:

- недосконале функціонування державного земельного кадастру: затримки у внесенні змін, недостовірна інформація про межі ділянок і правовласників, значний обсяг неінвентаризованих земель створює правову невизначеність і ускладнює реалізацію та захист прав;
- низький рівень правової обізнаності громадян і відсутність належного доступу до безоплатної правової допомоги, що ускладнює процес оформлення та захисту земельних прав;
- корупційні ризики у діяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, зокрема, виявляються у непрозорості погодження документації, пріоритетному виділенні ділянок окремим суб'єктам, затягуванні процедур оформлення землеволодільної документації.

Зазначені проблеми потребують комплексного державного реагування, зокрема вдосконалення законодавчої бази, забезпечення відкритості адміністративних процедур і розвитку правової інфраструктури у сфері земельних відносин.

Отже, право власності на землю є фундаментальною передумовою становлення правової держави. Воно забезпечує реалізацію принципу верховенства права, правову визначеність і захист інтересів громадян. Успішне впровадження земельної реформи, прозорість механізмів набуття та розпорядження землею, зростання правової культури населення та ефективний захист прав власників є ключовими чинниками формування

сильної демократичної держави. Інститут права власності залишається одним із найдавніших і найстабільніших у правовій системі, а рівень його дотримання й захисту є індикатором зрілості правової держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костяшкін І.О., Луцьок О.В. Правове забезпечення сталого розвитку як умова раціонального використання земель. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2021 Вип. 67. С. 144-150
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Мироненко І. В. Зміст та межі здійснення права приватної власності на землю в Україні: монографія. *Івано-Франківськ: Супрун В. П.*, 2012. 190 с.

УДК 340

Кравчук М. В.

*к.ю.н., доцент, доктор права УВУ, професор
кафедри теорії права та конституціоналізму,
академік Академії політико-правових наук,
Почесний професор університету, Заслужений
юрист України, Західноукраїнський національний
університет*

Патріарх Йосип Сліпий – великий державник, світоч української науки

Постановка проблеми. Висвітлення біографістики видатних осіб до яких відноситься патріарх Йосип Сліпий має велике наукове й виховне значення. Адже жанр біографістики, біографіки дає можливість дослідити особливості життєвого шляху особи, її походження, родинних та суспільних зв'язків, впливів соціально-культурного середовища на формування особистості, її психологічного статусу, громадсько-політичних позицій, ідейних, релігійних та інших переконань і покликані дати якомога більш об'єктивне, точне і всебічне знання про конкретну людину» [4],

Підтвердженням вагомості поставленої теми слугують такі факти, що Йосип Сліпий не відрікся від своєї церкви від своїх народу і держави. Він був главою УГКЦ. Хоча радянська влада пропонувала метрополію у Київському патріархаті і сприяння у здійсненні релігійної діяльності після зречення від служіння Українській греко-католицькій церкві. Він демонстрував нескореність, незламність і вірність своєму народу, своїй пастві. Та після звільнення від покарань радянської влади, Й. Сліпий в зрілому віці на відміну від їх очікувань, що він немичний, змордований катівнями, старшого віку чоловік (70 р.) не зможе завдати шкоди радянській системі «він, однак за 20 плідних років життя після звільнення, здійснив ще багато для єдності й духовності українства, розвитку української науки та освіти у вільному світі» [5].

Стан розробки. Висвітлення цієї теми знайшло у наукових працях таких вчених: Н. Боженко, В. Бірчака, С. Ковадьчука, Р. Колядюка, В. Сергійчука, Г. Терещук та ін.